

ساختارهای ارزیابی و روش های حسابداری کیفیت سود در تولید

حسنیه عزیزملایری

دانش آموخته کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر

نویسنده مسئول: حسنیه عزیزملایری

h.azizmalayeri1368@gmail.com

چکیده: امروزه مدیریت سود یکی از موضوعات بحث انگیز و جذاب در پژوهش های حسابداری به شمار می رود، به دلیل این که سرمایه گذاران به عنوان یکی از فاکتورهای مهم تصمیم گیری، توجه خاصی به رقم سود دارند. پژوهش ها نشان داده است که نوسان کم و پایداری سود حکایت از کیفیت آن دارد، به این ترتیب سرمایه گذاران با اطمینان خاطر بیشتری، اقدام به سرمایه گذاری در سهام آن شرکت های می کنند که روند سود باثبات تری داشته باشند. لذا در این راستا، مدیریت سود را می توان روشی برای آرایش اطلاع رسانی و وضعیت مالی مطلوب شرکت ها دانست که از طریق مداخله مدیریت در فرآیند تعیین سود به انجام می رسد. از آنجائی که بهبود کیفیت افشای شرکتی باعث عدم تقارن اطلاعاتی می گردد و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، مدیریت سود کمتر را به همراه دارد. این عدم تقارن مرتبط با خصیصات کیفی اطلاعات مالی (به موقع بودن و قابلیت اتکا) رابطه ی معنی داری دارند. از دیدگاه سرمایه گذاری، کیفیت سود پایین مطلوب نیست زیرا نشانگر وجود ریسک در تخصیص منابع به آن بخش می باشد و باعث کاهش رشد اقتصادی از طریق تخصیص نادرست سرمایه ها خواهد شد. از طرفی، کیفیت سود پایین باعث انحراف منابع از طرح های با بازده واقعی به طرح های با بازده غیر واقعی می شود که کاهش رشد اقتصادی را در پی خواهد داشت.

کلمات کلیدی: ساختار کیفیت سود؛ اقلام تعهدی؛ جریانهای نقدی؛ مربوط بودن؛ قابلیت اتکاء.

۱. مقدمه

پدیده مدیریت سود طی نیم قرن اخیر بسیار مورد توجه محققین حسابداری بوده است. این پدیده به رفتار آگاهانه ای اطلاق می شود که به منظور مدیریت نمودن سود انجام می شود. پژوهشگران عموماً بر این باورند که مدیران اجزاء تعهدی سودها را برای انتفاع شخصی دستکاری می کنند. برخی شواهد نیز نشان می دهد که اغلب صاحبان سهام و بستانکاران تمایل به سرمایه گذاری در شرکت هایی دارند که مدیریت آنها قادر است تصویر بهتری از سودآوری را منعکس نماید. در نتیجه این امر، مدیران انگیزه ی بیشتری را برای نشان دادن تصویری مطلوب و با ثبات از سودآوری شرکت در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری پیدا میکنند. سود گزارش شده در شرکتها همواره بعنوان یکی از معیارهای تصمیم گیری مالی مورد توجه بوده است اما هرگاه اهداف مدیران و مالکان همسو نباشد مدیریت ممکن است صورتهای مالی را در جهت منافع خویش تهیه نمایند. استفاده کنندگان از اطلاعات مالی نیز همواره از عدم تقارن اطلاعات حسابداری ناراضی بوده اند و همواره به دنبال اطلاعاتی هستند که بتوانند جهت تصمیم گیری های منطقی از آن استفاده نمایند. عبارتی ارقام و اعداد می توانند نقش تشدید کننده یا تعدیل کننده ای در این راستا داشته باشند به عنوان مثال در واحدهایی که عملکرد ضعیف از لحاظ سود گزارش شده اند و قیمت سهام آنها سقوط نموده است خطرات جدی، امنیت شغلی مدیریت را تهدید می کند و در نهایت ممکن است سهامداران بخواهند مدیریت را تعویض نمایند. (واتس و زیمرمن ۱۹۸۶)

۲. اهمیت ارزیابی کیفیت سود

بر طبق مفهوم سودمندی تصمیم ارائه شده توسط هیئت استانداردهای حسابداری مالی ایالت متحده، کیفیت سود و به صورت عام تر کیفیت گزارشگری مالی، مورد علاقه کسانی است که از گزارش های مالی برای تصمیم گیری های سرمایه گذاری و انعقاد قراردادهای مختلف استفاده می کنند. علاوه بر این، می توان گفت که از دیدگاه تدوین کنندگان استاندارد ها، کیفیت گزارشهای مالی به صورت غیر مستقیم، نشان دهنده کیفیت استانداردهای گزارشگری مالی است. سود گزارش شده و روابط بدست آمده از آن معمولاً در قراردادهای حقوق و پاداش و قراردادهای استقراض استفاده می شوند. تصمیم گیری برای قراردادی براساس کیفیت سود پایین، باعث انتقال ناخواسته ثروت خواهد شد. برای نمونه، سود های بیش از حد نشان داده شده که به عنوان معیار ارزیابی عملکرد مدیریت قرار می گیرد، منجر به تعلق حقوق و مزایای بیش از اندازه به مدیریت خواهد شد. به گونه ای مشابه، سود های متورم ممکن است

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ورشکستگی ناگهانی شرکت را پنهان سازد که این خود باعث اعتبار دادن نادرست از سوی اعتبار دهندگان خواهد شد (اسماعیلی، ۱۳۸۵).

3. ساختارها و معیارهای ارزیابی کیفیت سود از دیدگاه حسابداری مالی (شیپور و وینسنت، ۲۰۰۳)

در این بخش انواع مختلفی از معیارهای کیفیت سود که بر اساس سودمندی در تصمیمات است، روشهای ارزیابی این مفاهیم و استفاده از این معیارها در تحقیقات حسابداری ارائه می شود و سپس ارتباط بین این معیارها و این نظریه که با وجود محدودیتهای احتمالی توسط استانداردهای حسابداری، کیفیت سود بالا به معنای بیان صادقانه ای از سود اقتصادی مورد نظر هیگز، می باشد. مورد بحث قرار می دهیم. معیارهای ارزیابی کیفیت سود شامل موارد زیر است:

- ۱ ساختارهای کیفیت سود مبتنی بر سری های زمانی ویژگی های سود
- ۲ مفاهیم کیفیت سود بر اساس ویژگی های کیفی چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی
- ۳ ساختار کیفیت سود مبتنی بر رابطه بین سود، جریانهای نقدی و ارقام تعهدی
- ۴ ساختارهای کیفیت سود مبتنی بر اجرای تصمیمات
- ۵ این چهار طبقه شامل تمام معیارهای کیفیت سود نیستند به عنوان نمونه در این طبقه، رویکرد مبتنی بر ارزش گذاری که توسط پنمن (۲۰۰۱) بکار گرفته شده، جایگاهی ندارد.

4. ساختار کیفیت سود مبتنی بر سری های زمانی ویژگی های سود

ساختارهای سری زمانی مرتبط با کیفیت سود، شامل ثبات و پایداری، قابلیت پیش بینی و تغییرپذیری است. این سه ساختار با ویژگیهای تغییرکردن سود در طول زمان مرتبط می باشد. ثبات و پایداری بیان کننده این است، که تا چه اندازه ای تغییرات سود در آینده دوام دارد. قابلیت پیش بینی تابعی از توزیع این تغییرات (مخصوصاً واریانس این تغییرات) در طول زمان می باشد و تغییرپذیری، واریانس سریهای زمانی، تغییرات را مستقیماً اندازه گیری می کند.

1.4. ثبات و پایداری سود

این معیار گاهی اوقات در حوزه سودهای بادوام و ناب بحث می شود. برای مثال، سود با کیفیت بالا، سودی است که تغییرپذیری ندارد. محققین ضریب شیب رگرسیون بازده سهام را به تغییرات یا سطح سودها را به عنوان پایداری سود تلقی می کنند (مانند کورمندی و لیب ۱۹۸۷، استون و زمیچسکی ۱۹۸۹، کولینز و کوتاری ۱۹۸۹). لیب (۱۹۸۹) ثبات را برحسب خود همبستگی در سودها تعریف می کند. بدون در نظر گرفتن میزان و جهت تغییرات سود، ثبات و پایداری بیانگر آن است که تغییرات سود دوره جاری تا چه اندازه ای در سریهای زمانی سود، دوام خواهند یافت. ثبات و پایداری سودهای گزارش شده به لحاظ نظری و هم چنین عملی نشان، داده است که ثبات در سودهای گزارش شده واکنش سرمایه گذاران را بیشتر به همراه دارد. تا جایی که این گونه سودها با آسانی به عنوان مبنایی برای اعمال یک روش میان بری برای ارزشگذاری در نظر گرفته می شود مانند ضریب قیمت به سود (شیپور و وینسنت، ۲۰۰۳).

سرمایه گذاران می توانند از سری های زمانی سود با ثبات در ارزیابی های خود استفاده کنند. از نظر آنها سودهای با ثبات اهمیت زیادی داشته و بادوام تلقی می شوند، به عبارت دیگر، این سودها زودگذر و موقتی نبوده و حالتی پایدار دارند. هر چه پایداری سود بیشتر باشد، شرکت توان بیشتری برای حفظ سودهای جاری دارد و فرض می شود کیفیت سود بالاتر است (رحیمیان و جعفری، ۲۰۱۳، ۲۰۱۳).

سودی که ناشی از فعالیت های غیر عادی و غیر مترقبه نباشد از پایداری بیشتری برخوردار است. به عبارت دیگر قابلیت دوام و تکرارپذیری سود به عنوان پایداری سود تعریف می شود. تحلیلگران مالی و سرمایه گذاران در تعیین جریانهای نقدی آتی به رقم سود حسابداری به عنوان تنها شاخص تعیین کننده توجه نمی کنند، بلکه برای آنها پایداری و تکرارپذیری بودن سود گزارش شده بسیار مهم است. آنها بیشتر از رقم نهایی سود به ارقام تشکیل دهنده آن توجه می کنند. از دیدگاه آنها سود حاصل از فعالیت های عملیاتی تکرارپذیر از ارقام غیرعادی و غیرمترقبه سود محتوای اطلاعاتی بیشتری دارد، زیرا ارقام تکرار پذیر سود معیار خوبی برای برآورد جریانهای نقدی آتی به حساب می آید (کردستانی و مجدی، ۱۳۸۶، ۸۸).

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

با وجود اینکه مساله ثبات سود در تصمیم گیری صحیح، بسیار موثر و با اهمیت است، ولی به دو دلیل با صداقت در ارائه سود مدل هیکس تفاوت دارد. اولاً، پایداری یا ثبات سود های گزارش شده، تابعی از استانداردهای حسابداری یا اجرای آنها و مدل تجاری واحد گزارشگر و محیط عملیاتی است. سودهای بسیار بی ثبات را می توان نتیجه به کارگیری بی طرفانه استانداردهای حسابداری در محیط های اقتصادی دانست، ولی دخالت های مدیریت در فرآیند گزارشگری می تواند جریان سود دارای بی ثباتی ذاتی به جریانی تبدیل کند که آشکارا با ثبات است. ثانیاً، اگر ارزشهای اقتصادی دارایی ها و بدهی ها از نظریه گشت تصادفی پیروی کند، سود مدل هیکس برابر با تغییر در خالص دارایی های اقتصادی است که از فرآیند اختلال خالص پیروی می کند و هیچ ثباتی را نشان نمی دهد

1- انحراف معیار (S.D)

$$S.D = \frac{E(Y - \bar{Y})^2}{n}$$

که در این رابطه:

سود گزارش شده دوره $t = Y$

$\bar{Y}$ = میانگین سود

n = تعداد سال

هر قدر انحراف معیار سود بیشتر باشد، ثبات و پایداری سود کمتر خواهد بود. لذا انحراف معیار بیشتر نشانگر کیفیت سود پایین تر است.

2- ضریب تغییرات (C.V)

$$C.V = \frac{S.D}{\bar{Y}}$$

برای ارزیابی عدم ثبات نسبی سود شرکتها می توان از ضریب تغییرات استفاده کرد. هر قدر این ضریب بیشتر باشد، ریسک سود شرکت بیشتر است

$$I = \frac{\sum(Y - Y^T)^2}{n}$$

3- شاخص ناپایداری

که در این رابطه:

$Y^T =$ روند سود برای دوره t که طبق فرمول زیر محاسبه می شود

که در این رابطه:

$a =$ عرض از مبدا (مبلغ ریالی)

$b =$ شیب خط

$t =$ دوره زمانی

برای تعیین روند سود می توان از کامپیوتر بهره گرفت. این شاخص، انحراف بین سود واقعی و روند سود را نشان می دهد. هر قدر شاخص بزرگتر باشد، کیفیت سود شرکت کمتر می باشد.

4- بتا (β)

بتا یا ریسک سیستماتیک آن قسمت از تغییر پذیری در بازده یک دارایی (اوراق بهادار) است که به عواملی مربوط می شود که بطور همزمان بر روی بازده همه دارایی ها موثر است.

ریسک سیستماتیک برخلاف ریسک غیر سیستماتیک که از طریق تنوع بخشی قابل حذف و یا کاهش بود، قابل حذف نمی باشد. بتا (β) را می توان از طریق معادله زیر محاسبه نمود:

$$r_{jt} = a_j + \beta_j r_{mt} + E_{jt}$$

که در این رابطه:

$r_{jt} =$ بازده سهم j برای دوره t

$a_j =$ مقدار ثابت عرض از مبدا

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

β_j = بتای سهم J

r_{mt} = بازده شاخص بازار (مثلاً شاخص بورس اوراق بهادار تهران)

E_{jt} = جزء اخلاص

همانگونه که گفته شد، بتا (β) معیاری از ریسک سیستماتیک سهام یک شرکت است. بتای بالاتر به معنای آن است که قیمت سهام شرکت در برابر نوسان و تغییرات شاخص بازار دارای نوسان بیشتری است. نوسان قیمت سهام ممکن است نشانگر ریسک تجاری بیشتر شرکت و عدم ثبات در روند گذشته سود شرکت و یا کیفیت کمتر نتایج گزارش شده باشد

2.4. قابلیت پیش‌بینی سود

قابلیت پیش‌بینی سود به توان پیش‌بینی سود از خودش گفته می‌شود. این ویژگی کیفی سود توسط تحلیلگران مالی ارزشگذاری شده و از اجزای ضروری مدل‌های ارزش‌یابی به β سبب می‌آید. در چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی قابلیت پیش‌بینی به عنوان بخشی از ویژگی مربوط بودن مطرح شده و به شرح زیر تعریف شده است:

کیفیت اطلاعات به استفاده کنندگان کمک می‌کند تا احتمال پیش‌بینی صحیح نتایج گذشته یا حال را افزایش دهد.

بیانیه مفهیم شماره ۲ هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی (پاراگراف ۵۳)، از توانایی پیش‌بینی به عنوان یک ورودی برای فرآیند پیش‌بینی کلی یاد می‌کند. توانایی پیش‌بینی، مربوط به تمام مجموعه‌های گزارشی مالی شامل اجزای سود و مبلغ آنها می‌باشد و توانایی استفاده کنندگان را در پیش‌بینی اقلام مورد علاقه آنان بالا می‌برد. اگر توانایی پیش‌بینی را این‌گونه در نظر بگیریم، این توانایی در سود مندی تصمیم موثر است. برخی از محققان، گاهی توانایی پیش‌بینی را به طور خاص توانایی سودهای قبلی برای پیش‌بینی سودهای آتی تلقی می‌کنند (لیپ، ۱۹۹۰). اگر توانایی پیش‌بینی را این چنین بدانیم، این توانایی به اهداف خاص مربوط می‌شود. در هیچ یک از این دو حالت توانایی پیش‌بینی با صداقت در ارائه سود گزارش شده ساختار اقتصادی مطابقت ندارد.

انجمن حسابداری آمریکا در بیانیه تئوری حسابداری چنین می‌نویسد: «در تدوین استانداردها معیار جامع، مفید بودن اطلاعات است» تقریباً بدو استثناء ادبیاتی که در این زمینه وجود دارد موضوع مفید بودن را تسهیل در تصمیم‌گیری مرتبط ساخته است. در اتخاذ تصمیم یکی از مهمترین نکات مورد توجه نتیجه تصمیم است که به دلیل ارتباط نتیجه تصمیم به آینده تعیین نتیجه و پیامد تصمیم از طریق پیش‌بینی صورت می‌گیرد. بنابراین اطلاعات حسابداری برای اینکه بتواند در راستای تسهیل تصمیم‌گیری به سرمایه‌گذاران کمک کند، باید دارای توان پیش‌بینی باشد. (کردستانی و مجد، ۱۳۸۶)

بیانیه مفهومی شماره ۲ هیئت استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (بند ۵۳) بیان می‌دارد، توان پیش‌بینی تابعی از واریانس تغییرات سود است (تغییرات بیشتر سود بدون در نظر گرفتن جهت آن موجب کاهش توانایی پیش‌بینی می‌گردد). رابطه‌ای بین توانایی پیش‌بینی و بیان صادقانه سود گزارش بر حسب سود مورد نظر همبستگی وجود ندارد. دلایل عدم ارتباط بین قابلیت پیش‌بینی و بیان صادقانه همان دلایل ثبات و پایداری سود است. محققین دریافتند که توان پیش‌بینی سربهای زمانی سودهای گزارش شده مشابه با ثبات و پایداری، فقط تابعی از مدل تجاری واحد گزارشی، عوامل اقتصادی و انتخاب رویه‌های حسابداری است. در چرخه‌های تجاری فصلی که اغلب سرمایه‌های زیادی را نیاز دارند ممکن است، پیش‌بینی سود دشوار باشد. در مورد این قبیل واحدهای تجاری، بیان صادقانه عملکرد اقتصادی منجر به فقدان توان پیش‌بینی می‌شود. در مورد این شرکتها، بیان صادقانه باعث عملکرد اقتصادی (سودها با کیفیت پایین از لحاظ ملاک قابلیت پیش‌بینی کنندگی) می‌شود.

دومین مسئله تجربی، انتخاب دوره زمانی است. اگر یک نوآوری در سود، برای همیشه در سری زمانی سود باقی بماند، کاملاً با ثبات و پایدار است؛ ولی اگر در طول زمان کاهش روی دهد، درجه ثبات کمتری داریم. به همین نحو، توانایی پیش‌بینی نیز، به یک دوره زمانی دلالت دارد. محققان اغلب از پیش‌بینی‌های یکساله استفاده می‌کنند، اما هیچ مبنای نظری برای این انتخاب وجود ندارد.

سومین مسئله تجربی، انتخاب چیزی است که باید پیش‌بینی شود. گزینه‌های ممکن شامل سود خالص گزارش شده، جریان نقدی و زیرمجموعه‌های متفاوت سود خالص است.

درباره هموارسازی سود باید گفت که اقدامی آگاهانه و عامرانه برای کاهش نوسانات سود گزارش در طول دوره‌های متوالی در سطحی از سود است که سطح عادی شرکت محسوب می‌شود. هموارسازی سود در واقع روشی است که مدیریت با استفاده از حسابداری گزینه‌ای می‌تواند در چارچوب اصول

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

پژوهش‌های کاربردی و علمی در زمینه مدیریت و بازرگانی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

پذیرفته شده حسابداری نسبت به اقلام سود اقدام کند. مدیران با اطلاعات زیادی که در مورد نوآوری سود دارند، برای انجام این کار در موقعیت بسیار مناسبی هستند. این اقدام مدیران را مدیریت سود می نامند. مدیریت سود، زمانی روی می دهد که مدیران در مورد گزارشگری مالی و معاملات ساختاری به منظور اصلاح گزارشهای مالی قضاوت می کنند تا از این طریق، در زمینه عملکرد اقتصادی شرکت باعث گمراهی برخی ذینفعان شوند، یا نتایج اساسی ناشی از اعداد و ارقام حسابداری را تحت تاثیر قرار دهند. با علم به این مطالب این سوال مطرح است که آیا می توان چنین نتیجه گرفت که اگر مدیریت سود، باعث افزایش در توانایی پیش بینی شود، کیفیت سود افزایش می یابد؟

در نهایت، لازم به ذکر است که تضاد بالقوه ای بین پایداری و توان پیش بینی کنندگی سربهای زمانی وجود دارد. سودهای با پایداری بالا در صورت بزرگتر بودن قدرمطلق شوکهای وارده به سربهای زمانی، از توان پیش بینی کنندگی کمتری برخوردار است. سودهایی که از لحاظ پایداری دارای کیفیت بالایی هستند ممکن است از لحاظ پیش بینی کنندگی کیفیت پایین تری داشته باشند (شیپرو وینسنت، ۲۰۰۳).

3.4. تغییرپذیری

به علت این که گاهی اوقات هموار سازی سود یا عدم وجود نوسان، با سودهایی با کیفیت بالا در ارتباط است، یک رویکرد برای ارزیابی کیفیت سودها، آزمون هموار سازی سود می باشد. در زمانی که محیط گزارشگری مالی از ثبات لازم برخوردار است، می توان گفت که مدیران اقدام به هموار سازی سود می کنند. به عنوان مثال، لیوز و دیگران (۲۰۰۳) دو معیار را برای مداخله جهت هموار سازی تعیین کرده اند. یکی نسبت انحراف معیار سودهای عملیاتی به انحراف معیار جریانهای نقد عملیاتی (نسبت کوچکتر نشان دهنده هموار سازی بیشتر سود می باشد) و دیگری همبستگی بین تغییرات اقلام تعهدی و تغییرات در جریانهای نقدی (همبستگی منفی حاکی از هموار سازی سودها است). عقیده بر این است که تغییرات در جریانهای نقدی، تغییرات سربهای زمانی، سودهای مدیریت نشده را پوشش می دهد. بنابراین شدت هموار سازی سود، حاکی از آن است که چه میزانی از نوسانات سربهای زمانی مربوط به اقلام تعهدی به کارگرفته شده، برای واکنش به شوکهای اقتصادی می باشد. لیوز و دیگران (۲۰۰۳) بر این عقیده اند که سودهای هموار شده به دلیل اختلالات ایجاد شده از طرف مدیریت، دارای محتوای اطلاعاتی کمتری می باشند. تحقیقات دیگری (از قبیل هند ۱۹۸۹، هانت و دیگران ۱۹۹۶) شواهدی را ارائه دادند که حاکی از هموار سازی سود، توسط مدیران حول و حوش برخی اهداف تعیین شده بود، اگر چه گاهی دلایل انجام آن مشخص نبوده است. هم چنین، همانطور که رئیس کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا، آرتور لولیت (۱۹۹۸) اعتقاد دارد که مدیران، سود را هموار می کنند، زیرا معتقد است که سرمایه گذاران، سودهای دارای رشد هموار را ترجیح می دهند. مدیران ممکن است اجزای گذرا و موقتی را به منظور کاهش نوسانات سربهای زمانی و افزایش توان پیش بینی در سربهای زمانی سود وارد کنند که این باعث کاهش پایداری سود می شود. علاوه بر این سودهایی که به طور تصنعی هموار شده، نمی تواند بیان صادقانه ای از محیط اقتصادی واحد گزارشگر باشد (شیپرو وینسنت، ۲۰۰۳).

5. ساختارهای کیفیت سود مبتنی بر روابط بین سود، اقلام تعهدی و جریانهای نقدی

در این قسمت، درباره ساختارهای کیفیت سود و معیارهای مرتبط با آن، که از روابط میان اقلام تعهدی و جریانهای نقدی سود مشتق شده است، بحث می شود و سپس میان آنها و رویکردهای سودمندی در تصمیم و بیان صادقانه پیوند برقرار می گردد (شیپرو وینسنت، ۲۰۰۳).

1.5. نسبت جریانهای نقدی عملیاتی به سود

این معیار کیفیت سود، مبتنی بر این دیدگاه است که هر چه نقد شوندگی سود بیشتر باشد، کیفیت آن بالاتر است در گزارشهای تحلیل گران مالی (مانند هریس و دیگران ۲۰۰۲، راج و دیگران ۲۰۰۲) و در کتابهای تجزیه و تحلیل صورتهای مالی، این دیدگاه دیده می شود. در ساده ترین حالت، این رابطه به صورت نسبت جریانهای نقدی عملیاتی به سود بیان شده است (مثل پنمن ۲۰۰۱، هریس و دیگران ۲۰۰۰).

ارتباط بین سودآوری و جریانهای نقدی ارتباطی دو سویه می باشد که با یدیستی به موازات همدیگر قرار داشته باشند. بطوریکه اطلاعات وجوه نقد بیانگر چگونگی ارتباط بین سودآوری واحد تجاری و توان آن جهت ایجاد وجه نقد و در نتیجه مشخص کننده کیفیت سود تحصیل شده توسط واحد تجاری است. مسلماً هر چقدر همبستگی بین سود و جریان وجوه نقد مرتبط با آن بیشتر باشد کیفیت سودآوری بالاتر خواهد بود (برادران حسن زاده، ۱۳۸۰).

در ادبیات امور مالی گفته می شود که جریان نقدی از سود تعهدی کمتر است و بالا بودن جریان نقدی عملیاتی یک شرکت حاکی از بالا بودن توان بالای

سودآوری شرکت دارد. بنابراین اگر جریان نقدی شرکت بالاتر از سود خالص شرکت باشد می‌توان کیفیت بالاتری برای سود خالص در نظر گرفت. برای تعیین جریان نقدی باید اقلام غیرنقدی سود حسابداری را به سود محاسبه شده اضافه یا از آن کسر کرد. تحلیلگران مالی می‌توانند با در نظر گرفتن اقلام غیرنقدی سود، برآورد مناسبی از جریان نقدی داشته باشند و بر اساس آن کیفیت سود حسابداری را ارزیابی نمایند. در شرایطی که اطلاعات مفصل در خصوص این اقلام در اختیار نیست، معمولاً تنها هزینه استهلاک به عنوان یک قلم غیرنقدی در نظر گرفته می‌شود. استفاده کنندگان از صورتهای مالی در تصمیم‌گیری‌های خود از اطلاعات موجود برای برآورد سایر اطلاعاتی که علاقمند به آگاهی از آنها هستند ولی در دسترسشان نیست استفاده می‌کنند. این فرآیند در صورتی صحیح است که اطلاعات اولیه رابطه نزدیکی با اطلاعات ثانویه داشته باشد. به عنوان مثال هنگامی که شرکت در صورتهای مالی خود سود نشان می‌دهد سهامداران فرض می‌کنند که شرکت توانایی پرداخت سود سهام را خواهد داشت. در صورتی این فرض صحیح در دست است که سودآوری با نقدینگی رابطه نزدیکی داشته باشد و گرنه نمی‌توان بر اساس سودآوری در مورد نقدینگی اظهار نظر کرد (محمدی، ۱۳۸۸).

2.5. تغییر در جمع کل اقلام تعهدی

روش مبتنی بر تغییرات در کل اقلام تعهدی، شیوه ساده‌ای برای اندازه‌گیری کیفیت سود است (دی آنجلو، ۱۹۸۶) طبق این روش تا زمانی که بخشی از اقلام تعهدی دستکاری نشود و در طول زمان ثابت بماند، تغییرات در کل اقلام تعهدی، دستکاری‌های مدیریتی را اندازه‌گیری و معیار معکوسی از کیفیت سود ارائه می‌دهد.

3.5. پیش‌بینی اقلام تعهدی غیر عادی (اختیاری) با استفاده از متغیرهای حسابداری

طبق روش تغییرات در کل اقلام تعهدی، همواره اقلام تعهدی دستکاری نشده نامشخصی وجود دارد. در مقابل، این روش، متغیرهای حسابداری را به عنوان عامل اقلام تعهدی دستکاری نشده معرفی می‌کند. روشهای پیش‌بینی متعددی وجود دارد که هر یک حساب خاصی را به عنوان متغیر حسابداری مورد توجه قرار می‌دهند (محمدی، ۱۳۸۸).

4.5. پیش‌بینی روابط بین اقلام تعهدی و جریانهای نقدی

از لحاظ نظری، رابطه بین اقلام تعهدی و جریانهای نقدی، به جنبه‌هایی از رابطه بین سود و وجه نقد می‌پردازد و از مشکلات مرتبط با روش متغیرهای حسابداری جلوگیری می‌کند که توسط دیچاو و دیچو در سال ۲۰۰۲ بیان شده است.

در رویکرد آنها، باقیمانده‌های برآوردی در رگرسیون تغییرات سرمایه در گردش به جریانهای نقدی دوره قبل، دوره جاری و دوره بعد هر شرکت، کل خطاهای برآوردی اقلام تعهدی توسط مدیریت (اعم از غیر عمدی و دستکاری شده) را شامل می‌شود و به عنوان معیار معکوسی از کیفیت سود تلقی می‌گردد. معیار دیچاو و دیچو (۲۰۰۲) نیازی به مفروضات در مورد عناصر حسابداری مدیریت نشده ندارد و ارتباط مستقیمی را بین جریانهای نقدی و سودی جاری ایجاد می‌کند. اما بین خطاهای برآوردی دستکاری نشده و مدیریت سود عمدی، تمایزی قائل نمی‌شود (رحیمیان، جعفری، ۱۳۸۵، ۵۳).

6. مفاهیم کیفیت سود بر اساس ویژگی‌های کیفی چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی

1.6. مربوط بودن و قابلیت اتکا در مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران

خصوصیات کیفی اصلی مرتبط با محتوای اطلاعات، ”مربوط بودن” و ”قابل اتکا بودن” است. هر گاه اطلاعات مالی مربوط و قابل اتکا نباشد، مفید نخواهد بود.

برای اینکه اطلاعات مفید باشد همچنین باید قابل اتکا باشد. اطلاعاتی قابل اتکا است که عاری از اشتباه و تمایلات جانبدارانه با اهمیت باشد و به طور صادقانه معرف آن چیزی باشد که مدعی بیان آن است یا به گونه‌ای معقول انتظار می‌رود بیان کند. قابل اتکا بودن متشکل از کامل بودن،

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISCI
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

مركز آموزش و پژوهش مدیریت صنعتی

مركز آموزش و پژوهش مدیریت صنعتی

احتیاط، بیطرفی و بیان صادقانه می‌باشد.

اطلاعاتی مربوط تلقی می‌شود که بر تصمیمات اقتصادی استفاده کنندگان در ارزیابی رویدادهای گذشته، حال یا آینده یا تأیید یا تصحیح ارزیابیهای گذشته آنها موثر واقع شود. مربوط بودن متشکل از خصوصیات دیگری شامل: انتخاب خاصه، ارزش پیش بینی کنندگی و تأیید کنندگی می‌باشد.

2.6. مربوط بودن و قابلیت اتکا در چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی

هر چند ممکن است بر سود به عنوان شاخص عملکرد تأکید شود، ولی چارچوب نظری هیئت استانداردهای حسابداری مالی به کل مجموعه‌های گزارشگری مالی توجه می‌کند که شامل تمام اقلام صورتهای مالی به علاوه یادداشت‌ها و جداول تکمیلی است. چارچوب نظری بر سودمندی تصمیم به عنوان معیاری برای ارزیابی کیفیت سود تأکید می‌کند که به صورت مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابل مقایسه بودن تعریف شده است. این سه مورد، رابطه خاص متقابلی باهم نداشته و لزوماً باهم سازگار نمی‌باشند و در کل نمی‌توان آنها را به طور جداگانه ارزیابی کرد، پس اگر هدف ارزیابی آنها به صورت مجزا باشد، تعریف کیفیت گزارشگری مالی به صورت مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابل مقایسه بودن به لحاظ تجربی مشکل‌زا است (رحیمیان و جعفری، ۱۳۸۵، ۵۳).

به طوری کلی به نظر می‌رسد هیئت استانداردهای حسابداری مالی بر ساختار سودمندی تصمیم، مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابلیت مقایسه تأکید می‌کند. به طور نمونه، در مورد مربوط بودن می‌توان به مواردی مثل الزامات مربوط به اندازه گیری برخی از ابزارهای مالی به ارزش متعارف بازار و ثبت کاهش ارزش داراییها در مواقعی اشاره کرد که شرایط اقتصادی حاکی از زیان تحقق نیافته در ارزش آن دارایی باشد (رحیمیان و جعفری، ۱۳۸۵، ۵۲). کیفیت سود عبارت است از بیان صادقانه سود گزارش شده. یعنی کیفیت سود بالا نشان دهنده مفید بودن (مربوط بودن و قابل اتکا) اطلاعات سود برای تصمیم گیری استفاده کنندگان و همچنین مطابقت بیشتر آن با سود اقتصادی میباشد (اسماعیلی، ۱۳۸۵). یکی از مواردی که می‌تواند بر کیفیت سود اثر گذارد، نحوه ارایه اطلاعات مربوط به سود است. بدین معنی که هر چه اطلاعات سود از مربوط بودن و قابلیت اتکا بالاتری برخوردار باشد، کیفیت سود بالاتر خواهد بود (احمد پور، احمدی، ۱۳۸۷، ۴).

7. ساختارهای کیفیت سود ناشی از تصمیمات اجرایی

ساختارهای کیفیت سود ناشی از تصمیمات اجرایی، بر انگیزه ها و تخصص های تهیه کنندگان و حسابرسان تأکید دارند. برای این دیدگاه، دو شیوه وجود دارد: اول اینکه، کیفیت سود با میزان قضاوت، برآورد و پیش بینی های تهیه کنندگان گزارش های مالی رابطه معکوس دارد. کیفیت با افزایش میزان ارقام گزارش شده برآورد شده توسط مدیریت (به کارگیری بخشی از استانداردهای گزارشگری مالی) کاهش می‌یابد. شیوه دوم، این است که کیفیت با این مسئله رابطه عکس دارد که تهیه کنندگان تا چه حد از الزامات مربوط به اعمال قضاوت و انجام پیش بینی و تخمین، منفعت می‌برند که نتیجه آن بکارگیری مخرب استاندارد هاست. به طور خلاصه می‌توان گفت بین پیش بینی و قضاوت در گزارشگری از یک سو و کیفیت سود از سوی دیگر رابطه معکوسی وجود دارد (رحیمیان، جعفری، ۱۳۸۵، ۵۴).

1.7. ویژگی های مشترک ساختارهای کیفیت سود

به طور خلاصه چهار ساختار کیفیت سود بیان شده، دارای ویژگی های مشترک زیر هستند:

- ۱ به علت اینکه آنها از دیدگاه سودمندی تصمیم نشات می‌گیرند، هر کدام نیازمند یک استفاده کننده و یک تصمیم می‌باشند.
- ۲ ممکن است آنها با یکدیگر سازگار باشند یا یکدیگر را پوشش دهند؛ برای نمونه، به احتمال زیاد، حداقل برخی از معیارهای مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، هم خطاهای غیر عمدی تهیه کنندگان را در بر می‌گیرد که ممکن است در انجام قضاوتها و برآوردهای مورد نیاز و هم در اجرای مخرب استانداردها ایجاد شود.
- ۳ این معیارهای کیفیت سود، با مفهوم صداقت در ارائه سود همبسته، مطابقت ندارند (رحیمیان، جعفری، ۱۳۸۵، ۵۵).

2.7. عناصر تاثیرگذار بر کیفیت سود

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

عناصر مهم تاثیر گذار بر کیفیت سود به شرح زیر می باشند:

۱. روشهای حسابداری
۲. برآوردهای حسابداری
۳. قابلیت اعتماد سود
۴. هزینه های اختیاری
۵. ویژگی های مالی
۶. عوامل سیاسی
۷. صداقت مدیریت
۸. سیستم کنترل داخلی
۹. نوع صنعت

1,2,7. روشهای حسابداری

کیفیت سود، متأثر از روشهای حسابداری است (بریف (۲۰۰۲)، توکر (۱۹۷۴)) روشهای محافظه کارانه حسابداری با کیفیت سود مرتبط بوده و بر کیفیت آن می افزاید. اما استفاده از روشهای محافظه کارانه افراطی نیز سبب خواهد شد که سود گزارش شده را گمراه کننده نماید. علاوه بر تاثیر روشهای حسابداری بر کیفیت سود، تغییرات غیر قابل توجه در روشهای حسابداری ممکن است، موجب افزایش سود با کیفیت پایین گردد. دیگر عامل تاثیر گذار بر کیفیت سود عدم ثبات رویه در کاربرد روشهای حسابداری است که موجب تاثیر منفی بر کیفیت سود می شود. از دیگر عوامل تاثیر گذار بر کیفیت سود، توان مدیریت در دستکاری و هموار سازی سود است.

شرکتهایی که از روشهای محافظه کارانه (روش اولین صادره از آخرین وارده برای محاسبه بهای تمام شده موجودی ها و روشهای نزولی استهلاک) برای اندازه گیری سود استفاده می کنند، نسبت به شرکتهایی که از روشهای غیر محافظه کارانه استفاده می کنند از سود با کیفیت بالا برخوردار هستند (لیبی، ۲۰۰۵).

یکی از عوامل تاثیر گذار بر کیفیت سود، توان مدیریت در دستکاری اقلام حسابداری است که این مقوله تحت عنوان "هموار سازی سود" شناخته می شود. باید توجه داشت که اگر چه دستکاری و هموار سازی سود با موضوع کیفیت سود مرتبط هستند، اما اینها مقوله یکسانی نیستند. در تعریف واژه کیفیت سود برای اینکه یک مفهوم سودمند و با معنی ارائه شود، بایستی دامنه آن را محدود نماییم. نمی توان اظهار نظر نمود هر آنچه که در حسابداری مطلوب نیست، در نظریه کیفیت سود آمده است. در مجموع می توان ادعا کرد که مدیریت سود در شرایطی که منجر به عدم واقعی نشان دادن سود گردد، بر کیفیت سود تاثیر منفی خواهد داشت. در دیگر شرایط، مدیریت سود که منجر به صوری نشان دادن سود نگردد، الزاماً پدیده های منفی تلقی نمی گردد (محمدی، ۱۳۸۸).

2,2,7. برآوردهای حسابداری

قضاوت در برآوردهای حسابداری برای اندازه گیری سود ضروری است. این امر بر روی کیفیت سود تاثیر می گذارد. بدیهی است که هر چه دامنه برآورد و قضاوتها گسترده تر باشد، قابلیت اعتماد برآوردها کاهش می یابد. در راستای تعیین میزان اعتبار برآوردهای حسابداری، یکی از روشهای متداول مقایسه برآوردها با نتایج واقعی است که توسط تحلیل گران مالی صورت می گیرد. اختلاف با اهمیت بین ارقام برآورد واقعی نشان ریسک بالای برآوردهای حسابداری می باشد که این خود با کیفیت سود مرتبط بوده و آن را به مخاطره می اندازد ممکن است این طور تصور شود کدام برآوردهای تجاری نادرست و غیر قابل اطمینان بوده که در نتیجه سود گزارش شده با سود واقعی تفاوت معنا داری پیدا کرده است

3,2,7. قابلیت اعتماد سود

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

پژاکا آموزش عالی، کاربردین، مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

سودی که قابلیت اعتماد داشته باشد، از کیفیت بالاتری برخوردار است، برنستین در این مقوله اظهار می‌دارد:

گزارشگری دوره‌های سود مستلزم این است که ما منتظر حالت نهائی عدم اطمینان نباشیم، اما به هر حال بایستی آنچه را که در توان داریم برای برآورد بهتر انجام دهیم. در چنین حالتی که بطور ذهنی صورت می‌گیرد، خطاهای بالقوه زیادی وجود دارد مثل: خطا در برآوردها، خطای اجرا در انجام کار، و خطای از قلم افتادگی، مدیریت مطلوب و توأم با سیستم کنترل داخلی اثر بخش از عوامل باز دارنده و یا کنترل کننده اینگونه خطاها است.

4.2.7. هزینه‌های اختیاری

کاهش در هزینه‌های اختیاری ممکن است موجب از بین بردن کیفیت سود شود. در حالت خود شبیهانه فرض بر این است که مدیریت به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات لازم در این باره از موضوع کاهش هزینه‌های اختیاری نظیر هزینه‌های آموزش، بازاریابی، تحقیق و توسعه و... آگاهی ندارد. فرض دیگر این است که مدیریت به جهت منافع خود سعی در کاهش برخی از هزینه‌ها نظیر هزینه‌های اختیاری دارد تا موجب نشان دادن سود بالاتر و در نتیجه دستیابی به پاداش بیشتر دارد. به هر حال روند کاهش هزینه‌های اختیاری نظیر هزینه‌های تحقیق و توسعه ممکن است منجر به شکست شرکت در ارائه محصولات جدید و یا حفظ سهم بازار شرکت شود. تحلیلگران مالی باید روند هزینه‌های اختیاری به صورت درصدی از فروش خالص مورد بررسی قرار دهند. روند کاهش اینگونه هزینه‌ها ممکن است نشانگر کیفیت پائین سود گزارش شده باشد (محمدی، ۱۳۸۸).

5.2.7. ویژگی‌های مالی

این ویژگی‌های مالی عبارتند از: اهرم مالی، نقدینگی و دسترسی داشتن به منابع تامین مالی. شرکتی که از نظر مالی در شرایط مطلوبی نباشد، قادر به تامین منابع مالی برای رشد آتی خود نخواهد بود. بدهی بالا موجب می‌شود تا هزینه‌های ثابت تامین مالی زیاد شده و به دلیل آن که ریسک مربوط به ساختار سرمایه افزایش می‌یابد، تامین مالی از طریق بدهی یا حقوق صاحبان سهام می‌تواند مشکلات عدیده‌ای را برای شرکت بوجود می‌آورد. وضعیت نامناسب نقدینگی در جهت ایفای تعهدات نیز شرکت را با مشکلات زیادی از جمله عدم توانایی پرداخت و ورشکستگی روبرو می‌کند. اهرم مالی شامل استفاده از بدهی‌ها به منظور افزایش بازده سهامداران عادی می‌باشد. وقتی اهرم مطلوب فراهم می‌شود که سود حاصل از داراییها که با استقراض فراهم شده، بیشتر از هزینه‌های تامین مالی باشد. برخی محققین اعتقاد دارند که درجه بالای اهرم مالی از کیفیت سود می‌کاهد، زیرا نشانگر هزینه تأمین مالی ثابت است که باعث نوسان سود می‌گردد. برخی تحلیلگران مالی عقیده دارند، شرکتی که وضعیتی ضعیفی دارند، کیفیت سودشان هم پایین است. بررسی نقدینگی شرکت در تجزیه و تحلیل اوراق بهادار، حوزه‌ای جدای از ارزیابی کیفیت سود است. نقدینگی، مؤید توانایی شرکت در ایفای تعهدات فعلی اش می‌باشد. بدان مفهوم که شرکت می‌تواند داراییهایش را به وجه نقد تبدیل کرده و یا وجه نقد بدست آورد. وجود داراییهای سیال، تأثیری بر کیفیت سودی که در حال حاضر گزارش شده ندارد. اما شایان ذکر است، در موارد متعددی که شرکتی نتوانسته به موقع، تعهدات خود را پرداخت نماید به سودآوری آتی آن نیز صدمه وارد شده است.

6.2.7. عوامل سیاسی

عوامل سیاسی متعددی باید در تجزیه و تحلیل و ارزیابی کیفیت سود، مدنظر قرار گیرند. زیرا عوامل سیاسی و تغییرات اجتماعی، همانند خط مشی‌ها و روشهای مدیریت بر کیفیت سود تأثیر می‌گذارند، و اینگونه عوامل خارج از کنترل مدیریت می‌باشند. یکی از مواردی که معمولاً به عنوان عوامل سیاسی در فعالیت‌ها و عملکرد شرکتها مورد بررسی قرار می‌گیرد، میزان تسلط و کنترل فعالیت‌های شرکت از جهت قیمت گذاری و فروش محصولات، توسط دولت است. قوانین محیط زیست نیز معمولاً بر فعالیت‌های برخی از شرکتها تأثیر منفی داشته و سبب می‌شود که در عدم ثبات سود آن شرکت تأثیرگذار. درکل سود ناشی از فعالیت در کشورهایی که از نظر اقتصادی و سیاسی بی‌ثبات هستند، کیفیت پائینی دارند.

7.2.7. صداقت مدیریت

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

چالش ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCI-conf.ir

صداقت و درستی مدیریت موجب بهبود کیفیت سود گزارش شده می شود و نادرستی و عدم صداقت او زمینه استفاده از روشهای حسابداری نامناسب را فراهم آورد.

8,2,7. سیستم کنترل داخلی

در صورتی که یک سیستم کنترل داخلی قوی در واحد تجاری مستقر باشد، می تواند از بروز اشتباهات و خطاها جلوگیری کند و قابلیت اعتماد سود در واحد تجاری و کیفیت آن را بالا ببرد.

9,2,7. نوع صنعت

برخی از ویژگیهای صنعت از قبیل ثبات و پایداری سود، حفظ و نگهداشت سرمایه و نوع مدیریت بر کیفیت سود تاثیر می گذارند. ثبات و پایداری دو عامل مهم و مؤثر بر کیفیت سود هستند که امکان پیش بینی سودهای آتی و تعیین قیمت سهام را امکان پذیر می سازند. سودهای پایدار در مقابل سودهای نامنظم، دارای کیفیت بالاتر می باشند.

تحلیل گران مالی، برای پیش بینی سودهای آتی به درآمدها و فعالیتهای تکرار پذیر، اتکا می کنند. و آنان معتقد هستند که سود عملیاتی در مقایسه با سودهای غیر عملیاتی، دارای کیفیت بالاتری هستند. چون از پایداری بیشتری برخوردار هستند.

3,7. نقش مدیریت و کمیته حسابرسی در ارتباط با کیفیت سود

مدیران همواره مسئولیت انتخاب و بکارگیری برآوردها و قضاوت های اساسی به کار گرفته شده را همانند اصول حسابداری بر عهده دارند، از اینرو در نهایت مدیران مسئول کیفیت سود می باشند. کیفیت اصول حسابداری با کیفیت سود یکی نیست اما این دو، به صورت ذاتی، طوری با هم مرتبط اند که قضاوت های بکار گرفته شده در انتخاب و به کار گیری چنین اصولی، مستقیماً بر کیفیت سود تاثیر می گذارد. اطلاعات حسابداری برای سهامداران از دو بعد اهداف ارزشی و قراردادی، مهم و با اهمیت می باشند. وقتی کیفیت سود پایین باشد، اطلاعات حسابداری تهیه شده، در برآوردهای نیازهای ارزشی و حاکمیتی سهامداران کمتر اثربخش خواهند بود برای این منظور سهامداران از کمیته حسابرسی تقاضا می کنند تا نظارت بیشتری بر فرآیند گزارشگری مالی داشته باشند. (اسماعیلی، ۱۳۸۵، ۳۴).

4,7. نقش حسابرسان مستقل در ارتباط با کیفیت سود (کارول، ۲۰۰۲)

در پاسخ به افزایش توجهات قانون گذاران، سرمایه گذاران و عموم به قابلیت اتکای صورت های مالی حسابرسی شده و کیفیت گزارش های مالی، کمیسیون بورس اوراق بهادار درخواست کرد که هیئت نظارت عمومی اثرات تمایلات اخیر در حسابرسی بر کیفیت حسابرسی و منافع مردم را ارزیابی کند. در اکتبر ۱۹۹۸، هیئت نظارت عمومی هیئت حسابرسی اثربخش را برای انجام این مأموریت تشکیل داد. توصیه ها و گزارش نهایی هیئت که در اگوست ۲۰۰۰ منتشر شد، توجهات و ملاحظات متعددی شامل اثر خدمات غیر حسابرسی بر استقلال حسابرس و رابطه بین مدیریت سود و کیفیت سود را بیان و اعلام کرد. هیئت نظارت عمومی اشاره می کند که در سالهای اخیر، رشد قابل توجهی در خدمات غیر حسابرسی مشاهده می شود. به طوریکه درآمد برخی از موسسات حسابرسی بزرگ از بابت خدمات غیر حسابرسی بیشتر از درآمد حسابرسی است.

برخی از اعضای هیئت نظارت عمومی معتقدند که انجام خدمات غیر حسابرسی در قبال حق الزحمه های بالا، باعث خدشه دار شدن استقلال حسابرس می شود. در آمریکا، شواهد تجربی موبد این است که بین کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی رابطه وجود دارد. در پی این شواهد، کمیسیون بورس اوراق بهادار قوانین و مقررات مربوط به استقلال حسابرس را در سال ۲۰۰۱ بازنگری و شرکت های سهامی عام را ملزم کرد تا میزان حق الزحمه پرداختی را به حسابرسان مستقل از بابت خدمات حسابرسی و خدمات غیر حسابرسی اعلام کنند. هدف از افشای اطلاعات مذکور این است که به استفاده کنندگان صورت های مالی این فرصت را بدهد تا خود نتیجه گیری هایی راجع به اثرات خدمات غیر حسابرسی بر استقلال حسابرسی داشته باشند و این افشای اطلاعات بر رفتار حسابرسان نیز اثر می گذارد.

به طور کلی این معیار جدید افشای میزان حق الزحمه وضع شده توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار عنوان می کند که حق الزحمه بالای خدمات غیر حسابرسی پرداخت شده صاحبکاران به حسابرسان می تواند استقلال حسابرس را به خطر بیندازد و کیفیت حسابرسی و در نتیجه کیفیت سود را کاهش

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

پژوهش‌های کاربردی، مدیریتی، صنعتی و بازرگانی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

دهد.

۸. نتیجه گیری

با فرض اینکه مدیریت فرصت طلبانه به منافع شخصی خودش می‌اندیشد مدیران، ممکن است سود حسابداری را دستکاری کنند، تا بیشترین منافع را به دست آورند. انگیزه اصلی آنها افزایش پاداش فعلی خود از طریق افزایش سود حسابداری است. شناخت زودتر از موقع درآمد، سرمایه‌ای کردن مخارج جاری به جای هزینه کردن آن و تخصیص هزینه‌ها به دوره‌های طولانی‌تر نمونه‌هایی از فنون بالقوه مدیریت سود است. یکی از اجزای مدیریت سود، هموارسازی سود است. رفتار فرصت طلبانه مدیران، اقتضا می‌کند در گزارش سود، دخل و تصرف کنند و وقتی این دخل و تصرف کشف شود، کیفیت سود شرکت مورد سوال قرار می‌گیرد و تحلیل‌گران مالی مجبور هستند به ارزیابی مجدد اطلاعاتی مالی بپردازند. از آنجا که بسیاری از روشهای حسابداری مستلزم قضاوت حرفه‌ای است، انتخاب روشهای اندازه‌گیری و ارزشیابی حسابداری همچون روشهای قیمت‌گذاری موجودی‌ها، استهلاک، حسابداری اوراق بهادار قابل داد و ستد که با اهداف افزایش منابع مدیریت صورت می‌گیرد، بخشی از مدیریت سود به حساب می‌آید. یکی از انگیزه‌های مدیریت سود افزایش پاداش نقدی است که به سود گره خورده است. شرکتی‌هایی که سودهای مورد انتظارشان محقق نمی‌شود، انگیزه دارند تا با دخل و تصرف سود حسابداری را مطابق انتظارات گزارش کنند. شرکتی‌هایی که قراردادهای بدهی آنها بر مبنای ارقام حسابداری تنظیم شده است، انگیزه دارند و تصرف در سود شرایط قرار داد را نقض نکنند.

چارچوب نظری بر سودمندی تصمیم به عنوان معیاری برای ارزیابی کیفیت سود تاکید می‌کند که به صورت مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابل مقایسه بودن تعریف شده است. این سه مورد، رابطه خاص متقابلی باهم نداشته و لزوماً باهم سازگار نمی‌باشند و در کل نمی‌توان آنها را به طور جداگانه ارزیابی کرد، پس اگر هدف ارزیابی آنها به صورت مجزا باشد، تعریف کیفیت گزارشگری مالی به صورت مربوط بودن، قابل اتکا بودن و قابل مقایسه بودن به لحاظ تجربی مشکل‌زا است.

۹. منابع

۱. احمدپور، احمد، یاریفر، رضا، ۱۳۸۲، بررسی مدل‌های پیش‌بینی ورشکستگی (مدلهای فولمر، اسپرینگیت و زمیجو سکی) در بورس اوراق بهادار تهران- صنعت نساجی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، ص
۲. اسماعیلی، شاپور، (۱۳۸۵)، رابطه بین کیفیت سود و بازده سهام، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گروه حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.
۳. برادران حسن زاده، رسول، تقی زاده هوشنگ، رضایی، عباس، بررسی ترکیب سهامداران بر محتوای اطلاعات سود حسابداری شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های حسابداری مالی، ۱۳۹۰.
۴. برادران حسن زاده ع رسول، بادآور نهندی، یوسف، پورری، میر وحید، ارزیابی کیفیت سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (مورد صنایع شیمیایی و دارویی)، مجله حسابداری مالی، ۱۳۸۸.
۵. خوش‌طینت، محسن، اسماعیلی، شاپور، بررسی رابطه بین کیفیت سود و بازده سهام، مطالعات حسابداری، ۱۳۸۵.
۶. رحیمیان، نظام‌الدین، جعفری، محبوبه، معیارها و ساختارهای کیفیت سود، مجله حسابداری، ۱۳۸۵.
۷. ظریف‌فرد، احمد، ناظمی، امین، بررسی نقش عدم کارایی احتمالی بازار در روابط بین متغیرهای حسابداری و قیمت بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانشکده علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۱۳۸۴.
۸. کردستانی ع غلام رضا، مجدلی، ضیال‌الدین، بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۳۸۶.
۹. محمدی، محمد، تاثیر مدیریت سرمایه بر سودآوری شرکت‌ها در جامعه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشگر (مدیریت)، ۱۳۸۸.
۱۰. نوروش، ایرج؛ نیکبخت، محمدرضا و سپاسی، سحر، بررسی مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

مرکز آموزش‌های کاربردی مدیریت صنعتی اردبیل

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۱۳۸۴

11. Barth, M. E., D., Cram, & K., Nelson, Accruals and the Prediction of Future Cash Flows, *Accounting Review*, 2001.
12. Florackis, C. (2008), Agency costs and corporate governance mechanisms: Evidence for UK firms, *International Journal of Managerial Finance*, 2008.
13. Gary K. Taylor a, Randall Zhaohui Xu, Consequences of real earnings management on subsequent operating performance, *Research in Accounting Regulation*, 2010.
14. Rajgopal, S., & M.Venkatachalam, Financial Reporting Quality and Idiosyncratic Return Volatility over the Last Four Decades, *Empirical Research*, University of Washington, 2005.
15. Schipper, K. and L. Vincent, "Earnings Quality", *Accounting Horizons*, 2003.
16. Singh, M. & Davidson, W.A, Agency costs, ownership structures and corporate governance mechanisms, *Journal of Banking and Finance*, 2003.
17. Watts RL, Zimmerman JL, Agency problems, auditing, and the theory of the firm: some evidence. *Journal of Law Economic*, 1986

آدرس دبیرخانه: اردبیل، شهرک کارشناسان، بالاتر از میدان وصال، مخ مدیریت، مرکز آموزش علمی و کاربردی سازمان مدیریت صنعتی

تلفن تماس: ۰۹۰۳۳۸۴۵۱۶۷

Mci-conf.ir

۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

مرکز آموزش عالی مدیریت صنعتی

نخستین کنفرانس ملی

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۴/۲۲

MCI-conf.ir

